

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, Fieis, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri externe 16 fl. v. a. pe unu anu seu 40 doindisori, or 8 galhini mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari seu mici inserate se ceru 8 cr. Taca timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 16.

Brasiovu, 11 Martiu 27 Febr., 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Articululu alu II-lea de lege pentru folosirea limbeloru patriei in comerziulu publicu oficiosu e sanzionatu de Maiestate cu datu 5 Ian. n. aul. 88/1865.

Calle ferate austriace si subventiunile.

Domnulu meu! Credu, ca vei fi observatu, cumoa in siedinti'a din 23 Fauru a camerei deputatiloru dn. Giskra folcsinduse de o alta ocaziune plesni ardeleniloru in facia, ca Moravia tier'a sa mane poimane va mai da subventiune inca si la calea ferata a Transilvaniei. Eu inca n'am desperatu, cumoa deputatii ardeleni se voru folosi de vreo ocaziune spre a multiami francfurteniloru pentru dascaliturele cate li s'au datu pana acum din cause pe care publiculu inca nu le cunosce nicidecum.

Eu din parte'mi me restringu earasi numai la o oestiune practica atinsa de insusi Giskra; voiescu adica se aratu, pentru cate cali ferate sta Marele Principatu alu Transilvaniei impreuna garantu (chezasiu) ca parte constitutiva a monarchiei, cum si la cate concurge elu cu subventiuni banesci din veniturile sale, pe care le versa pe fiacare anu in visteri'a statului.

In coprinsulu monarchiei austriace era pana in 31. Dec. 1863 cali ferate gata si amblate in distantia totala de 794¹/₅ miluri patrute.

Cladirea aveloru cali a costatu 531,894.571 fl. v. a.

Spesele locomotiveloru, caroi-

loru etc. etc.

110,416.684 fl. v. a.

Costulu in sum'a totala 653,746.605 fl. v. a.

Pentru venitululu anualu de 5¹/₄ si 5¹/₂ % sta garantu statulu cu tota averea sa, prin urmare si Ardélulu cu a sa, pentru totudeauna, in catu deca respectivii capitalisti n'ar' trage acelu castigu seu nu l'aru trage intregu din veniturile ourgatore ale caliloru, lips'a se li se implinesca regulatu din visteri'a publica.

Asia dara Ardélulu concurge de atati ani la garanti'a comuna, fara ca dupa legea reciprocitatii sei fia datu si celelalte tieri vreo garantia pentru vreo cale ferata, de care in Ardélulu inca nu esista.

Statulu inse, prin urmare si Ardélulu mai da garantia inca si societatii de corabiere a Lloydulu austriacu dela Triestu, cum si societatii de corabiere pe Dunare, carea dela inceputulu ei a taiatu o arteria de vietia a tierii nostre.

Ei, dara statulu, prin urmare si Ardélulu platesce si efective pe fiacare anu subventiuni anume la urmatoarele intreprinderi industriale preliminate si pe an. 1855: fl. v. a.

Lloydulu austriacu dela Triestu	2,275.400
Corabierii pe Dunare	1,000.000
Calii ferate germane de sud-nord	740.000
Calii ferate numite dela Tis'a	940.000
Calii f. apusene numite a Elisabetei	1,400.000
Calii f. apusene d. Boemi'a	360.000
Calii f. de Zittau-Reichenberg	100.000
Calii f. a statului despre sudu	8.218

In sum'a: 6,823.618

Preste acea suma statulu mai platesce subventiuni seu, mai bine imprumutu anualu fara interese la fondulu urbarialu din Galiti'a si la celu din Bucovin'a (423.588) cu totulu 3,048.588

Statulu mai da inca si ceva subventiuni la fondurile provinciale din Tirolu, Carinthi'a, Carnioli'a, Boemi'a, Silesi'a 149.593

Sum'a totala a subventiuniloru: 10,021.799

La platirea acestoru sume anuale destinate spre scopuri particulare, cara nu generale de ale statului, Ardélulu inca

concurge cu alu seu contingentu, fara ca pentru asemenea scopuri se i se de si lui ceva.

Ba totusi fondulu urbarialu ardelenescu inca fu ajutat in timpulu absolutismului, i s'au incarcatu inse interesele, preste acést'a, tier'a nu a fostu intrebata niciodinióra, deca avea trebuintia seu nu de unu asemenea imprumutu, pentrucu de ar' fi fostu intrebata, mai nu credu ca ea se fia aflatu trebuintia de a se imprumuta si se se fia invoitu la imprumutare.

Totu statulu, prin urmare din partea sa si Ardélulu, mai numera subventiuni asiediaminteloru relegiose si scolastice pentru alte tieri preste 5 milioane 300 mii fl. v. a. pe fiacare anu, precum vediuramu in altu Nr. —

Inse tote acestea inca nu sunt de ajunsu. Boemii si Moravii, Germanii si Ungurenii ceru barbatiesce alte si alte cali ferate, si semana forte, ca pre candu Ardélulu va castiga de voia de nevoia in vreo 4—5 ani o cale ferata de vreo 40 milioane fiorini, in celelalte tieri se voru mai cladi altele pana la sum'a de 100 milioane fl. v. a., pentru care suma Ardélulu earasi va concurge si ca garantu, si ca platitoru.

Si trebuie se'o spunemu Dlui Giskra et consoci ordieniu in facia, ca pre catu va vrea monarchia Austriei se remana si se suste ca monarchia a Austriei, pre atata Ardélulu celu despretiuitu de dumnealofu nu va pote lipsi nici pe unu mimitu dintre garantii cei mai importanti ai statului. Dorerea densiloru inse este cu totulu alt'a: „deca Ardélulu nu pote fi germanisatu pe dintregulu, hai, paschol, ducase la.“ Pest'a, sparga'si capulu ei intre ei ori cum le va placé.

Intr'aceea nu trebuie se ne grabimu a trage la o parte tote velurile si perdelele; ci de o camdata fia de ajunsu a recomanda ardeleniloru citirea si recitirea desbateriloru parlamentulu germanu dela Francfurtu din an. 1848, pre candu repos. Ioane Maiorescu inca petrecea acolo ca agentu diplomaticu din partea romaniloru. Va veni apoi si timpulu, intru care ardelenii voru cunosce si mai bine pusetiunea intru, carea se afla ei dela Septembrie 1863 inocee. De o camdata credemu ca aceeaasi pusetiune se va lamuri in oatuva si cu ocaziunea desbaterii bugetulu preliminaru pe an. 1865 pentru Ardélulu, seu pote si in desbaterile ce se astepta asupra calii ferate, decumva aceeaasi nu va remane earasi delaturata inca si din acésta sesiune. G. B.

Blasiu 28 Febr. 1865.

† In Sambat'a mai de aprópe petrecuramu la mormentu pre prof. Ioane Stoianu in etate de 30 ani. Gimnasiulu pierdu intr'insulu unu invetiatoriu activu, zelosu si cu totulu devotatu oficiulu seu, pentru care singuru a traitu din or'a denumirei in 1859, si l'a implenitu cu acuratetia rara, pana candu in 20 Febr. greutatea infirmitatii la facutu se inceteze dela frequentarea prelectiuniloru, era in 23 la rapitu din mediuloculu nostru. Morbulu se pare a fi fostu de asia, incatu pre nesemtite i-a rosu firulu vietii in cursu de mai multi ani, era in momentele din urma a lucratu cu putere si rapediune forte mare.

Mortea lui produse dorere generale in Blasiu, unde repausatululu era persona placuta inaintea tuturoru si mai multu din 15 Maiu a. tr., candu prin o cuventare plena de spiritu, ce a rostitu in campulu libertatii, rapise animele tuturoru.

Potemu dice, a moritu intru implenirea oficiulu seu. Fia-i tieren'a usiora! —

Alta pierdere nu mai pucinu semtita pentru institutiunea tenerimei in gimnasiulu Blasianu este mutarea D. V. Popescu la parochia, care lucru s'a intemplat cu inchiaiarea sem. I. —

— De cateva dile se vorbesce in Blasiu, cumca in scurtu are se urmeze preconisarea Rsmului Ioane Fekete de eppu alu Gherlei, care fama dupa ingeniulu cunoscutu alu barbatulu acestuia cu catu pasiesoe mai segura, cu atatu casiuna bucuria mai mare.

Zelulu, spiritulu intreprindiatoriu si alipirea catra disci-

plin'a besericeii n6stre, pentru a carei aperiare a si suferitu neplaceri in anii trecuti, sunt calitati, cari se faca dorita ocuparea demnitatii eposesi prin laudatul domnu.

Inse ce se te miri! se afla si unii de aceia, cari se indoiiescu f6rte, ore numitul D. canonicu fire-ar plecatu a primi demnitatea de eppu, deca aceea nu i se oferesc pre calea a legerei, — dupa ce este sciutu, c6 D. S'a totdeauna a fostu pentru alegere? ore fire ar' plecatu a primi si suscrie profesiunea, ce, se intielege de sene, i se va tramete de preste mare, — dupa ce este invederatu, ca Rom'a, necum noue, dar' nece la staturi de cele mai tari nu vrea se le faca nece concessiunea cea mai mica, si de aci se p6te calcul6 cu deplina securitate, ca intru aceea profesiune de credentia afora de cele 4 puncte dogmatice se voru mestec6 si lucruri disciplinare (cum sunt s. e. ca pentru adulteriu casatoria nu se p6te desface, si a treia, oa sinodele din preuti si mireni sunt lucruri calvinesci si in contr'a credentii catolice)? Deca cineva primesce atare profesiune, atunci disciplin'a besericeii n6stre o reduce la o curata disciplina rituala, cum dise in a. tr. fia iertatulu eppu dela Orade.

Unirea la noi s'a facutu cu apriata rezervarea disciplinei avute; vorbindu cu prelaudatul D. canonicu „candu au trecutulu la s. unire au pusu conditiune „sine qua non,“ c6 disciplin'a, precum si t6te asiediamentele, t6te canonele, si t6te obiceiurile prin sabore atatu ecumenice, catu si provincioale, precum si prin praxea si traditiunea neinterupta a besericeii grece orientali, dela care au trecutulu la s. unire, prin urmare si pravila, s'au legea canonica, nevetemate selise la se.“

Era inoiturile sunt infundate in beseric'a n6stra „fora invoirea intregii beserici cat. or. cu abrogarea asiediamen-
toru, a disciplinei si a obiceiurilor aceleiasi in contr'a tenorei pactelor si a tractatelor inchiaiate intre ambele beserici“ cum dice acelasi in „Gazet'a“ din 1858 Nr. 23.

De aci, cum disei, unii sunt de parere, ca D. F. nu se va induplec6 la susorierea unei profesiuni de credentia, in carea se s. unire se estinda f6rte departe preste cuprinsulu celor 4 puncte, — pentru ca suscriendu ar' „trage dunga“ (cam dicea totu D. S'a) „preste acele ale besericeii n6stre asiediamente si pacte inchiaiate cu beseric'a Romei.“ — Vedevomu.

Sibiu in 6 Martiu. Cea mai mare parte din preotii tractului protopopescu gr. cat. alu Sibiului inca in an. 1863 se apromise a contribui dupa potentia si impregiarari, spre ajutorarea unoru teneri ascultatori de drepturi din tractulu respectivu. Aceli preoti conformu apromisiunii sale, si oferira denariulu seu spre unu scopu asia nobile si in anulu scolasticu trecutulu, facia cu t6te neajunsele, cu care au de a se lupt6 si densii, cu atatu mai vertosu, cu catu ea sunt parenti de familia, si inca unii si cu prunci la scola.

Spre a si tien6 parol'a data de o parte, de alta parte patrungi de nobilulu semtiu a ajut6 si densii la formarea inteligentiei, — garanti'a viitoriului nostru nationale, — nu lipsira aceli preoti, nece in anulu scolasticu curente, a si oferi cuantulu apromisu spre scopulu mai susu memoratu, si cu modulu acest'a si in astu anu, se adun6 dela densii o sumusiora de 51 fl. 50 cr. v. a. Acest'a sumusiora, amesuratu volientiei exprimate in 28 Octobre 1864 cu ocaziunea sinodului protopopescu tienutu pre atunci, se impartu prin subscri-
sulu, cu privire la gradulu lipsei mai ardiente intre urmatorii 4 teneri juristi din tractulu respectivu, si anume: a) lui Tom'a Dragioiu, juristu in 1-lea anu 16 fl. 50 cr., b) lui Demetriu Munteanu juristu erasi in 1-lea anu 15 fl. v. a., c) lui Georgiu Vasilie juristu in 2-lea anu 10 fl. v. a. si d) lui Ioane Cretiu juristu in 3-lea anu 10 fl. v. a., sum'a 51 fl. 50 cr. v. a. Toti auditori de drepturi la academi'a c. r. in Sibiu.

In numele acestoru teneri dara, cari toti se lupta cu cele mai mari neajunsuri, primesca respectii D. oferitori si in publicu, multumit'a cea mai cordiale, desi crediu, ca o semtu aceea mai tare in conscienti'a si anem'a sa. Ca-oe acestu ajutoriu, desi pucinu, cu atatu le f6 mai benevenitu, cu catu ca lips'a loru, in unu tempu atatu de secetu de bani, le f6 mai simtibile.

Spre a mi-impleni detori'a facia cu increderea data din partea respectivilor DD. oferitori, ve rogu de publicarea alaturatei consemnatiuni in pretiuitulu nostru organu de publicitate. —

DD. parochi contributori din tractulu protopopescu gr. cat. alu Sibiului la ajutorarea unoru juristi din tractulu acest'a lipsiti de midiol6ce:

Ioane V. Rusu protopopu respectivu 5 fl. v. a.

P6tru Bradu parochu in Orlatu, Alecs. Bel'a Siensianu par. in Ludosiu, Nicolae Deacu par. in Caltvasseru cate 3 fl.; Sim. Mihaltianu par. in Slemnicu, Mateiu Bunea par. in Tili-
lisc'a, Ioane Cleinu par. in Sadu, Demetriu Cuteanu par. in Secadatu, Ioane Veltyanu par. in Ghisas'a de susu, Ioane Aaronu par. in Vecerdu, Nicetas Orosz par. in Ibisdorfu, Pavelu Lebb par. in Sialdorfu, Ioane Popu par. in Resinariu, Elia Dopu par. in Hamb'a †, Eliseiu Lazaritiu par. in Nucetu Nicolae Vintilla par. in Caltvasseru, Ioane Stoitia par. in Gur'a-riului, Iacobu Radu par. in Vestemu, Anania Decei par. in Siur'a mica, toti cate 2 fl. 50 cr. v. a. Sum'a totala 51 fl. 50 cr.

I. V. Rusu protopopu m/p.

† Gh6rl'a 3 Martiu. Tirana m6rte rapi din sinulu nostru pe confratele Isodoru Colceriu, fostulu notariu consistoriale si v. protopopu tractului Santu Margitei, dupa o b6la tif6sa numai de 8 zile. Aoestu barbatu zelosu intru t6te neg6tiale oficiulu seu se mut6 la cele eterne in 28 Faura lasandu doliu intre amicii si cunoscutii sei. Fiai tieren'a usi6ra! Elu a fostu si sprijinitoriu organ. nostr. de publicitate. Eterna i fia memori'a!!

E opusetiunea federalistica solidaria cu cea a magiarilor?

„Ac6st'a e intrebarea cea mare, la care magiarii ne remasera detori cu respunsulu pana in diu'a de astadi,“ scrie „Zukunft“. „Deoi noi federalistii insine trebuie se respundemu la ac6sta intrebare atatu noa catu si magiarilor, pentru ca apropianduse 6r'a deciderii complanarii de dreptulu publicu, suntemu indetorati a nisui c6 amicii si inimicii se ocupe cu 6n6re locu longa olalta s6u unii contra altor'a.

Principiele si interesele sunt acele poteri, cari in politica mediolocescu amicitia, s6u neamicitia.

Semburele intrebarei ce ni-amu pusu, e: Cari principie s6u interese impreuna s6u despartu pre federalistii de catra magiari?

Partit'a slavica federale a fostu care in 1861 singura a avutu curagiulu si sentiulu de dreptu a combate teori'a espi-
rarei dreptului, ce centralistii sc6lei de Vien'a voiau a o aduce la validitate in contr'a unguiloru; ea a fostu care a pasitu pentru integritatea politica-teritoriale a Ungariei si pentru marele principiu alu continuitatei de dreptu ungurescu astu-
f6tu, c6 legile din 1848 se se schimbe numai prin o contielegere constitutiunale intre corona si diet'a de Pest'a.

Noi federalistii suntemu si astadi pentru aceste.

Din contra noi amu pretinsu si pretendemu de la magiari urmat6riele: C6 ei se i6 in dr6pta consideratiune autonomi'a administrativa a Transilvaniei si cea legelativa iudrep-
tatita prin istoria, si d'aocea se nu fia mai multu pentru uniunea, s6u mai bine dicundu, absorbirea acestui Mare-principatu mediolocita prin legile din 1848;

c6 magiarii se recun6sca integritatea si autonomi'a regatului triunitu, precum aceea parte s'a restituitu parte, s'a rechimatu in principiu prin legile dietei de Zagrabi'a din 1848 si 1861;

c6 diet'a cea mai curunda din Pest'a, pre bacea acestoru autonomie istorice, a regatului triunitu si a marelui principatu de Transilvani'a, se inc6pa negociatiuni in caus'a uniunii cu dietele de Zagrabi'a si de Sabinu;

c6 diet'a de Pest'a se se impace cu coron'a in spiritulu diplomei de Octobre, adica c6 Ungari'a prin deputatii sei dietali, c6 unu factoru autonomu in dreptulu publicu, permanentu se i6 parte intr'o conferintia a totoruru tiereloru imperiului (senatulu imperiale) la pertratarea afaceriloru ce atingu statulu intregu;

c6 apoi diet'a de Pest'a se pledeze s6u celu pucinu se nu cerce a impedece a asemene reprezentare legelativa si a celoru lalte „individualitati istorico-politice“ intru intielesulu diplomei de Octobre, anume a Boemiei, Galitiei, Transilvaniei, a regatului triunitu si a Venetiei;

c6 magiarii se sprigin6sca partit'a federalistica in dorintiele ei, pentru c6 si senatulu imperiale angustu se se striforme iu spiritulu diplomei de Octobre si reprezentanti'a susnumiteloru tieri se se asecure si in consiliulu coronei prin cancelari de curte descliniti; c6 in fine magiarii se fia drepti facia cu natiunile nemagiare din Ungari'a in sc6la, beserica si officia, si in laintrulu comitatelor se le lase o administratiune natiunale si autonoma.

Cum s'au portatu magiarii pana astadi facia cu programulu acestu federalisticu?

Cancelari'a de curte unguresca, a careia conducere — precum se scie — e depusa in mani magiare, afara de denumirea catoru-va comiti supremi slavi si romani, n'a facutu

mai nemicu pentru schimbarea provisorului unghurescu de administratiune intru intielesulu propagatu de noi; noi federalistii scimu cum stau slavii si romanii din Ungari'a pe tere-nulu de administratiune, de justitia si de invetiamentu. Noi voimu a presupune vointi'a cea mai buna despre cancelari'a de curte si in asta privintia amu fi aplecati cá „relele“ cele mai multe unghuresci credite se le atribuimu, Ddiu scie, caroru pedece provisorie, inse luandu a minte cu atentiune la diurnalistic'a magiara si la portarea ei in cestiunea natiunalitati-loru de la 1861 pana astadi, crescu in noi prepusulu cumca si magiarii fórté pucinu au uitatu din istoria si inca mai pu-cinu au invetiatu.

Despre tóte cele lalte puncte ale programului nostru fe-deralisticu, diurnalele magiare de partita obsérva o tacere ingrigitória séu déca ici colé scapa vr'o declaratiune, ni atri-bnescu tendintie se sunt tocm'a contrarie cu interesele Slavi-loru si ale Romaniloru.

Pana acum'a inca nu s'au exprimat diurnalele magiare ca óre inarticularea natiunei romane de a patri'a natiune Tran-silvanéna, sustarea unei diete propria tranne si a unei cancel-arie de curte — abstragundu de la cestiunea legalitatéi for-mali — póte-se considerá celu pucinu de o base drépta pen-tru unu compromis cu Transilvani'a. E adeveratu ca orga-nele magiare in privinti'a regatului triunitu recunosc si astadi cá si in 1861 „fóiea alba nescrisa!“ dar' in Croati'a si Sla-roni'a e o partita aristocratica, care n'a incetatu a cultivá re-latiunile cele vechie politice a le ei catra aristocrati'a magiara, si care si acum'a in unele cause primesce indrumatiune de la acést'a din urma, ea nisue deslegarea cestiuni de uniune cu Ungari'a intr'unu modu, ce la tóta intemplantia e mai favori-toriu pentru institutiunile unghuresci din 1848 de catu pentru cele croatice din 1848 si 1861, asta impregiurare sternesce in noi unu picu de neincredere cumca portarea magiariloru aru fi neutrale in cestiunea C. Croatiei.“

Mai incolo 'si arata neincrederea catra Ungari'a, fienduca maghiarii sunt atatu de sumeti, incatu nu mai crésta pe cele-lalte natiuni, chiaru neci pe Boemi'a, Veneti'a si Galiti'a, la oare se mai adauge si prejudetiulu ce domnesce intre magiari, ca ei cu nemtii sunt chiamati a predomni si a sustiené Au-stri'a cu poteri imprumutate; si pucini se afla intre ei, cari ar' crestá si nisuintiele federalistice si tocma de acea progra-mulu federalistiloru are de scopu a se opune la planurile a-cestéa dualistice, ceea ce credu, ca si diét'a Croatiei si a Transilvaniei o voru face. In scurtu federalistii facia cu opu-satiunea magiara au luat unu pusatiune de neincredere. Vorb'a lor e, ca dela 1861 s'au luptatu aliati cu magiarii, astadi se lupta inca longa ei, ér' mane poimane in contra lor, fiindu ca nu credu, ca magiarii se voru reintórcé vreodata dela ege-moni'a lor. Asta e vorb'a federalistiloru.

Un a sorisóre deschisa catra cancelariulu de curte croatu, totu in „Zukunft“ Nr. IX roga pe acesta in numele slaviloru Croato Slavoni, cá se apere valórea dreptului lor de statu in neatacabilitatea ordinei lor de alegere din 1848, ca altufeliu partitei nationale federalistice nui remane alta, decatu séu a cadé in pasivitate séu a se aliá cu eleme-ntulu dualisticu. Deci elu se spriginésca o invoire de dreptulu cu corón'a in spiritulu diplomei din Octobré pe bas'a legii de alegere din 1848, pentruca octroirea le pericli-tésa autonomi'a.

Slovacii Ungariei, cei cari nu tienu de partit'a fede-ralistică, vreu se se intieléga cu toti slavii din Ungari'a epre a colucrá de timpuriu mana in mana atatu la alegeri pentru, catu si in diét'a Ungariei si cu tóte, ca se intielegu si ei la programulu slaviloru austriaci pentru alti tempi viitori, pen-tru acuma inse venésa numai scopulu de a frange egemoni'a magiara, asi inaintá desvoltarea nationala, a se administrá prin ómenii sei nationali in municipiele si comitatele slavace, si a stá pentru reprezentarea comuna a intregului imperiu; ér' fede-ralistii dintre densii vreu a mai luá si o solidaritate cu toti cei lalti slavi ai imperiului, mai vertosu in caus'a limbei in scóle si oficia si alte greutati si amenintiari ale politioei e-sterne germane.

Despre programulu pentru uniunea reale a Croatiei, despre care atinseramu in Nr. trecut, se declara slavicii in „Zukunft“, ca voru stá cu deadinsulu, nu pentru santiani'a legiloru din 1848, ci numai cum ar' puté scapá mai lesné de o buna parte din ele, si stau buni, ca in alian-tia cu rusinii, serbii si romanii voru pone in misioare tóte mediulócele legale de agitatiune spre a reesi cu acést'a; ér' facia cu centralistii din senatulu imperialu si in casu, candu s'ar' face alegeri direpte la senatu, atunci si pana atunci vrea

si partit'a federalistica slavaca se seintieléga la o solidaritate cu toti slavii din Austri'a.

Dechiararea lui Deák despre numitul programu pentru resolvirea cestiunii unghuro-croate cuprinde in sene de-mintirea acelei impartasiri; elu declara in publicu, ca neci unadata n'a statu in corespondintia, neci a cunoscutu pe can-celariulu Mazuranic si dlu de Kukuljevic neci prin alte persóne n'a avutu de a face cu ei, neci ea s'a incercatu a face unu asemenea programu. Dorinti'a generala in Un-gari'a, dice, este, cá cestiunea acést'a se se resolvese spre multiu-mirea din tóte partile, inse acést'a se póte face numai prin diéta, si neci-unadata nu s'a aflu indreptatitu a se demite in negociatiuni, cari se tienu numai de reprezentatii tieréi.

— Renumitul literatu patriotu br. Nicolau Iozsika a repausatu in dilele acéstéa la Dresd'a in etate de 60 ani.

Congresulu serbescu. Dupa sciri oficióse co-misariulu r. Filipovic aratá congresului, numai sosirea romani-loru, propunendu in sensulu inviarei preainalte, cá se aléga si elu din sinulu seu unu comitetu de totu atati serbi, cari se intre cu romanii la invoire despre impartirea fonduriloru si monastiriloru; si congresulu n'a acceptatu acést'a propu-nere, ci au decisu, cá romaniloru se le sté in vóia or' a intrá in congresu or' a 'si da in scrisu pretensiunile la congresu.

— Despre dotarea preotimei serbesci a-flamu in „Wiener Ztg.“ ca s'au formatu clase de lefi de 1000, 800, 700, 600, 500, 400 fl. v. a. Protopopii afara de acéstéa mai priimescu cate 30% din lefile preotimei cercuriloru, si totdeodata li se da cate unu capelanu. —

Cronica esterna.

ROMANIA. Bucuresci. Ministeriulu presentu s'a apucatu cu totu adinsulu a sterpi abususulu si coruptiunea intre dispensatorii dreptatii, dupa cum se vede din „Mon. of.“, care publicá mai multe destituiiri de posturi intre functionarii judecatoresci si acést'a in urm'a descopeririloru de abuzuri si coruptiuni.

Inciativ'a la strins'a esecutare a dreptatii paremise, ca s'a inceputu de Alteti'a S'a Domnitoriulu cu si prin dimisionarea f. ministru Cogalnicianu, care antepri's'a tabelorulu si a tabli-tielorulu pentru comune facuta de catra ministru o condemná 'la propunerea ministriulu Bosianu, cá unu lucru calculatu a se stóree din spetele comunelor rurale fora nici unu folosu publicu ba cu dauna, — si care contractare nu se dede prin lici-tatia dupa regulele stabilite. —

Domnulu lucra mereu a totu mai redicá cate o pétra ce apasa asupra autonomiei Romaniei Jurisdictiunea consularé, care dupa capitulatiunile vechi inchiariate cu Turci'a msi vrea a se sustiené — in poterea s'a — Domnulu se incercá din respoteri a o desfiintiá: dede inse preste grautati mari, ca dupa scirile din Constantinopole in diurnalele straine in con-ferinti'a reprezentantiloru puteriloru europene s'a decisu a se luá mesuri spre a se delaturá acéstéa incercari, cari dupa ju-decat'a strainiloru ar' fi contrarie tractatelorulu inchiariate cu Turci'a, care capitulatiuni poterile europene, cá crestine ar' trebui se le reinoesca cu Romani'a pe bas'a conventiunii si a actului aditionalu, facute de ele insele, prin care se recunoscú Romaniei deplin'a autonomia in afacerile s'ale interióre fora catu de pucinu amestecu, prin urmare ele déca vreu se re-mana consecuente, ar' trebui si aici la desfiintiarea jurisdicti-niloru teritoriale pentru suditi poteriloru straine se pornésca din punctulu autonomiei, ajutandu, ér' nu protestandu la ase-meni pasi. —

FRANCIA. Parisu. Martiu. „Monitorulu“ deminte for-malu faim'a scornita, despre scirile cele rele venite din Mecsico, dupa cari imperatulu Maosu s'ar' aflá dusimanitu din partea tuturorulu partitelorulu.

Se crede, oa Franci'a va primi statele nordice din Mec-sico, cá gagiu pentru pretensiunile Franciei de datorie, cari fiendu mari, póte ca neci se voru mai rescumpara.

ISPANIA. Regin'a vedindu starea cea critica finantiala a tieréi a oferitu bunuri din averea s'a in pretiu de 600 mil. pentru ajutoriu statului declaranduse, ca ea privesce averea s'a cá bunu alu natiunii s'ale.

In Angli'a s'a vorbitu in parlamentu despre des-fiientiarea legei, care su pedépsa in bani séu cu arestu de-manda cercetarea besericei in serbatori. Lege de cele din seclulu de midiulocu e inca in valóre in Angli'a.

In Americ'a armata unionistica a ocupatu acum si Charles-tonulu, unde incepusera in 1861 revolta fede-ralistii si asia se apropia de fine si acelu rebelu mistuitoriu de spiritulu de libertate si de vietu de ómeni pentru capritie aristo- si plutocratice. —

Literatura. CURIERU DE AMBE SEXE. Misia acestei scrieri periodice dupa cum se vede la pagina 358 a periodului I, ce se scria pe la inceputul anului 1837 a fostu: „spre a servi de archiva la istori'a literaturii limbei n'ostre, a recomanda Romaniloru literile strabuniloru lor, literile loru proprie nationale, a'i face a se deprinde cu densele, a le on'ora si a le ama, a'i face a cunósce intrensele (si printr'ensele numai) limba nationale si unitaru in totu adevverulu si in t'ota natur'a ei, a pasi gradualu pana va ajunge a se presentá intr'ega cu aceste litere....” Misia 'si a implinito, coci:

Cu periodulu V. ajunse pana la a familiarisa pe romani cu literile loru proprie, si a incepe o adevverata literatura. Autorulu acestei scrieri incep'ú d'era atunci unu cursu de istori'a literaturii generalu a tuturoru populiloru antici si moderni, cu acestu periodu publica cateva biografie si analiza poetiloru clasici ai Greciei antice, precum Hesiodu, Homeru, Pindaru, Sapho, Eschilu, Sophocle, Euripide, Aristophane, Archilochu, Theocritu si Anacreon.

Cu periodulu VI continuandu, termina si partea filosofiloru tractandu despre Phithagora, Socrate, Platon si Aristotele, si aci, pe la jumatarea periodulu f'ú nevoitu a inceta din caus'a evenimentelor de la 1848.

Acum diosu insemnatulu, spre a'si terminá cate isi propusese inainte de 1848, intreprinse o adoua editia si terminanduse din nouu periodulu V, puse sub tiparu periodulu VI, care coprinde cate se publicasera in primulu semestru alu anului 1848 adica pana la pagina 200, cum si cate era se complete periodulu acesta pana la pagina 384.

Spre sciinti'a publiculu cititoru, comunicamu tabl'a de materii a acestui volumu alu VI-lea.

1. Continuatia din istori'a civilizatiunii, lectiunile IV si V—2. Poesie, din Orlando, Furioso alu lui Ariosto, cantulu IV, V, VI; din Divina comedia a lui Danto, cantulu I, II, III, IV, si V; Elegiae la Thyrsa de Lord Byron; imitatie dupa psalmulu CI, de Heliade, la unu portretu, unu Buchetu de idem: din Lelia pana la capitolulu XVI — 3. Literatura, continuatia dupa filosofii susu aratati, cu istoricii Herodotu, Thucidide; Xenophon, Plutarchu, Herodian, Dionysiu Halicarnasu; cu oratorii Demostene, Eschine, Lysia, si Isocrate, si in fine cu Esopu. — Ienache Vacaresculu, Demetriu Cichindealu, Georgie Lazaru, Danielu Thomesculu scólele romane de la Lazaru inca. I. Vacaresculu, Dora d'Istria — 4. Educatia, invetiuri de artista, egoismu, si gelosie manii, credulitate, invetiuri rele de a lua in risu.

Aci inse cu periodulu VI, nu se termina cursulu istoriei unei literaturii generalu: mai remanu autorii Latini, Italiani, Spanioli si Portughesi, Francesi, Germani si Englesi. Pentru periodulu VII, diosu insemnatulu promite a tracta despre autorii clasici latini precum Ovidu, Virgiliu, Lucan, Plaut, Terentiu, Phedru, Oratiu, Juvenale, Persu; — Seneca, Marcu-Aureliu; — Cesar, Salustiu, Titu-Liviu, Tacitu, Justin, Sueton, Quintu-Curtiu, Pliniu; Cicerone.

Pentru periodulu VIII si IX sunt preparate biografiile si analiza autoriloru limbiloru de familia romana, si ale autoriloru germani si englesi.

Aceste biografie implinescu numai unu cursu de istori'a literaturii diversiloru popoli, cá prima parte a unei literaturii complete; cá a doia parte, diosu insemnatulu are preparatu dupa ordinea alfabetica unu cursu despre filosofii'seú legile oru regulele literaturii, ce va esi separatu in trei volume; in acestu cursu se coprinde nomenclatur'a terminiloru esclusivi ai literaturii, va fi vorb'a spre esemplu de vorbe'seú termeni cá stilu, stantia, strofa, simbolu, satira. . . amatorulu de a se informa despre acestea va cauta la liter'a S. Totu asemenea de va fi vorb'a de termini cá elocuintia, enigma, epigrama... va cauta la litera E. si va afla articole'seú tractate intregu, cá cele publicate in Issaharu sub titlu de Fabula, si Satira.

Mai reserva autorulu si o a treia parte pentru literatura speciala a Romaniloru, 'seú literatura in actiune in care se coprinde cele relative la istori'a limbei Romaniloru, ca articulu publicatu in periodulu V sub titlu de cateva cestiuni pag. 216; si o colectia de poesie complete ale diosu insemnatulu. Ac'asta parte este destinata spre a face cá legile'seú regulele poesiei se devia mai popularie prin esemple ce atragu atentia mai multu de catu a o fatiga prin teorie pura si stérpa.

Ac'asta colectia de poesie coprinde fragmente mari epice,

tragedie, ode, elegii, satire, epigrame, fabule poesii fugitive. Acestea au regule, versificatia asemenea isi are regulele'seú Asia, la inceputulu fiacarei poesie, de este o tragedie, spre esemplu, in versuri de 15 silabe, se va vorbi despre tragedie atatu de scóla clasica catu si de scóla romantica si despre fabricare, cá se dicu asia, a versulu de 15 silabe, si in loc de unu esemplu de cateva versuri, cititorulu va avea inaintu tragedie intregu. Asia va fi si cu odele elegie etc. si cu versurile de 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 5, pana la silabe.

Déca intr'unu cursu de literatura se cere si critica, diosu insemnatulu prefera a'si critica versurile'seú proprie decat pe ale altuia, dupa cum a facutu si cu critic'a gramaticala.

Acestea isi propune de o cam data diosu insemnatulu avendu si materia terminata. Prin procentulu ce va proveni din publicarea acestoru opere si concursulu amatoriloru, si voru realisa capitale si pentru terminarea tiparirii Bibliiei, si Issaharu a caroru materia este terminata de multu si capitalele au lipsitu. Pentru volumele terminate din istoria univesale nu cutesamu a vorbi de asta data pana nu vomu ajunge de ne va permite Dumnedieu, a veni in capetu cu cursulu intregu de literatura.

De asta data, pentru cate promitemu acum fonduri'seú depusu; tiparulu s'a organizatu astufelu cum pe fiacare antu se ésa cate patru volume. In anulu acesta 1865 se publica din Curierulu de Ambe sexe volumele V, VI, VII, si VIII. Volumulu V, se da la vechii amatori ce au luat pe cele din nainte I, II, III, si IV cu pretulu de 16 lei. Pentru volumele VI, VII si VIII deschide o subscriptia, Amatorii n'au de catu a'si scrie numele curatu cum se se p'cta citi. Pretulu se va respunde la primirea fiacaruia volumu'seú brosiura.

Spre a putea cititorii studia cu incetulu si mai facilu fiacare volumu, se va comunica abonatorulu iu patru brosiure de cate 100 pagini circa. Pretulu fiacaruia volumu pana la 400 pagini va fi de 24 lei care se va respunde de abonati in doua renduri adica primii 12 lei, la primirea primei brosiure cu care va avé dreptu se aiba si pe adoa; si a doilea 12 lei la primirea brosiurei a treia, prin care va avé si pe a patra, si asia mai nainte si cu celelalta brosiure.

Catu pentru tractatulu de legile literaturii dupa ordinea alfabetica, si despre colecti'a poesieloru complete, la timpu in anulu viitoru se va deschide o subscriptia noua, promitenduse asemenea patru volume din amandoa scrierile.

Se alatura aci o lista de suscriere, pentru volumele V, VI, VII si VIII. Amatorii, ce nu au pe primele patru I, II, III, ai IV isi potu suscrie numele si in colóna a doia. Bucuresci 1865, Ianuariu. I. Heliade R.

Indreptare. In Nr. 13, col. 1. Nota: in locu de 9023, cit'sce 923.

Respunsuri: Gherl'a: Am primitu si cuitatu. Lugosiu: Nu am primitu. Curticiu: Va esi, se p'ote continua

Nr. 5682—1865.

Publicare.

Invetiatur'a studiulu de mositu se va incepe atatu in Clusiu, catu si in Sabiiu, cu inceputulu lunii Martie, in loculu d'antaiu, unde se afla si asiedimentu provincialu de nasoutu practice, — si in cele trei limbi ale patriei, ungueresce, nemtiesce si romanesce se va propune: — in Sabiiu numai nemtiesce si romanesce. —

Cele 24 stipendia ale institutulu din Clusiu sunt pana acuma si asignate; — dara ar' fi de doritu, cá acelea tientiuri in cari nu se afla mósie, — cate o comuna mai mare singura, — cu mai multe vecine, impreuna, se si alega din sinulu seu o femea intiepleta, si de vresta, — pe carea apoi se-o invetia cu spese comunali, si care va se si implinésca cu tempu servitiulu seu la nasceri in comunele respective.

Din siedinti'a guvernulu regescu transilvanu tientiuta la Sabiiu in 18 Februariu 1865.

Cursurile la bursa in 10. Martiu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 30 cr. v.
Augsburg	—	—	110 „ 25 „
London	—	—	112 „ 25 „
Imprumutulu nationalu	—	—	78 „ 65 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	71 „ 70 „
Actiile banculu	—	—	802 „ — „
„ creditulu	—	—	184 „ 30 „